

Munken och Kulan evigt unga Söndagsskolegossar kvar på Höno mitt

EU:s beslut om att fördjupa samarbetet med Israel är förvånande

LEDAREN

Lars har 300 biblar i garaget Pastorn berättar om sin vurm s 27

www.sandaren.se

Sändaren.

Kristen nyhetstidning / Nr 28-29 / 9 juli 2014 / Årgång 23 / Pris 25:-

Spel över alla gränser på **Låtverkstan** s 14-15

Ja till franskt förbud mot ansiktsslöja Kan få konsekvenser i hela Europa s 8

Hon söker ett nytt språk för kyrkan Åsa predikar som stå-upp-komiker s 18-19

Pojkars död kan utlösa en tredje intifada

Mellanöstern. Upploppsliknande situation på gatorna i Jerusalem. s 4

Kultur Brev från isoleringscellen s 12-13

Abonnemang på Sändaren juli

14 / Reportage

Hälsinge låtverkstad skolar unga musiker, sångare och dansare i en folkmusikalisk tradition. Men berättelserna handlar om nutid och reglerna är oviktiga jämfört med svänget.

Folkmusik i frihet – förankrad i traditionen

Mellan bergen rinner Ljusnan bred och blå, och Järvsöns stora kyrka skinner i sommarsolen. Det är nästan så att utsikten från Helsingegården kräver folkmusik. Och en trappa upp, i en sal som doftar bibliotek, finns folkmusikerna. Och sångarna och dansarna. Trettio unga deltagare och fyra ledare i Hälsinge låtverkstad repeterar det som snart ska vara en färdig föreställning, "Selte – den rätta bilden".

– Förlåt, nu ändrar jag alltihop, säger regissören Maya Lindh mitt i en scen. För man testar sig fram, lyssnar in och hänger med. Precis som när man sjunger och spelar på gehör.

De som inte är med i scenen väntar. Några knäpper på sina fioler, för att kolla stämningen eller för att fingrarna bara får. Någon tar en paus i soffan. Så sätter en replik igång scenen: "Det var en måndag i mars, vi kom ut från Centralen, korsade Vasagatan. Till vänster satt en tiggare. Och sedan en till. Och en till."

Det handlar om att ge eller inte, att se den andra eller inte.

"Han var roff. Roma betyder människa. En person."

HÄLSINGE LÅTVERKSTAD har funnits sedan 2001, och hanterar självklart folkmusiktraditionen som både arv och nutida. I år har en manusförfattare skrivit berättelsen utifrån de tonåriga deltagarnas tankar. Låtverkstaden har samlat några helger under året, man har lärt sig låtar, jobbat med röst, instrument och rörelse, och nu berättar man med folkmusik och -dans, en historia som rymmer mobiler, stad och romska tiggare.

– Tänk på att röra er, och så vill jag ha mer volym i rösterna, instruerar Maya. Musiken kommer in, scenen är igång igen, nu har den fått kropp och tyngd. Sedan tar Johanna Böjla Hertzberg över och leder instrumentallisterna i sång – alla agerar, och alla sjunger, starkt nu. De som nyss gäspade utstrålar energi, den blir ännu påtagligare när de går över till en scen där det ändå blir

Jonas Nilsson Maculius deltar i Låtverkstan, i år som basist och gitarrist.

lite folksaga: mobiltäckningen försvinner i mörka skogen, det dyker upp troll som ser allt i svart och vitt – temat fortsätter: vi och de, distans och relation, rädsala att gå över gränserna – och ändå gränsovergångarna, med musiken och dansen i ryggen. Så är det i föreställningen och i livet.

LIANA WESTERBRING, 14 år och från Hudiksvall, är lite trött. Det är hennes första år i låtverkstaden, och det är det kulmen krävande. – Man spelar från nio på morgonen till nio på kvällen. Men nu är jag van, säger hon.

Liana spelade klassisk fiol först. Folkmusik blev det mest för att det finns folkmusikläger att åka på.

– Och så är det svängig musik.

Hon och flera andra deltagare får ibland höra att det är lite föntigt att överhuvudtaget spela ett instrument. Då blir låtverkstaden en frizon. Här blir också musiken en väg till gemenskap. Det kan betyda mycket, säger Jonas Nilsson Maculius:

– Jag har nog blivit mycket öppnare som person än jag var innan.

Jonas är 18 år, bor i Kilafors och spelar

mest nyckelharpa. I år – hans fjärde – kompar han på gitarr och bas. Ett annat är dansade han – det är just helheten av olika bitar som är poängen, säger han.

– Låtverkstan är en bra start för unga folkmusiker, man lär sig mycket och håller liv i traditionen. Bland tar man gamla låtar och gör nya texter. Det är bra, att man gör det gamla till sitt eget.

DET BLIR FIKARAST och i solskenet på trappan berättar Johanna Böjla Hertzberg, som leder sångverkstaden, och Anna Öberg,

Hälsinge låtverkstad i Järvsö tar vara på unga musikers spelsglädje. Bakom står Studieförbundet Bilda.

Thea Brolin, närmast kameran och Jenny Jonsson spelar fiol hela dagarna.

ansvarig för dansen, om hur de tänker. Ta en polska: det viktiga är känslan av hur den svängir, inte dess exakta former eller vilket kön det är på den som dansar en viss roll.

– Vi har valt folkmusiken för kvaliteterna i den, hur den spelas och sjungs, hur dansen känns i kroppen, säger Anna, och Johanna fyller i:

Folkmusiken är lättillgänglig utan att vara simpel, och den har en direktitet som gör att det blir mycket gemenskap.

Det där lockar: Hälsinge låtverkstad drivs av studieförbundet Bilda, som tidigt satsade på folkmusiken. Efterhand har fler kommit till, låtverkstaden har fått kompisar i andra delar av landet, och i Hälsingland lägger man nästa år till en berättarverkstad. Johanna och Anna möter "sina" ungdomar på stämor och ser folkmusiken växa bland unga.

Och med åren har det kommit deltagare som inte har folkmusikbakgrund. Som är därtreserade av genren, eller inte ens gillar den. Johanna berättar om en deltagare som följde med på konsert med Groupa.

– Han tyckte det var skitdåligt, och så att han inte lyssnar på folkmusik. Men det vi spelar här tycker han är roligt, säger hon nöjt.

– Men sedan vill ju vi visa att den här musiken är värd att lyssna på. Vi vill att alla ska känna svänget i kroppen. Och det spelar roll

Folkmusik kan spelas även på trummor.

att vi lärare är grundade i traditionen, för att kunna förhålla oss fritt, och använda den.

FÖRANKNINGEN i traditionen hörs lika väl som friheten. Fiolspelet, sången och de kvällrande melodier som hörs på Helsingegården kunde gott höras i buskspelet på någon stamnia i bygden.

Poängen är att traditioner förändras – med nya låtar, nya tonfall, för att alla spelar, sjunger eller dansar på lite olika sätt. Kanske är det därför det stämmer så fint ihop.

DAVID BERJLUND text och foto

– Vill att alla ska känna svänget i kroppen, säger Johanna Böjla Hertzberg, som leder sången.